МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузі знань: І «Охорона здоров’я та соціальне забезпечення»

Складник освіти: післядипломна освіта

Спеціальність: І6 «Технології медичної діагностики та лікування»

Професійна кваліфікація: лікар-лаборант

Попередня освіта: лікарі, які закінчили інтернатуру за однією із лікарських спеціальностей, крім спеціальностей «Лабораторна діагностика, вірусологія, мікробіологія», «Лабораторна діагностика», а також спеціальностей стоматологічного та медико-психологічного профілю; лікарі-лаборанти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю.

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ЗДМФУ
Голова Вченої ради
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(протокол № 5 від « 24 » грудня 2024 р)
Програма підготовки вводиться в дію з 25.12.2025 р.
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(наказ № 447 від « 25 » грудня 2024 р

Запоріжжя 2024

ПЕРЕДМОВА

Програму підготовки циклу з підвищення кваліфікації спеціальності **І6 «Технології медичної діагностики та лікування»**, освітня програма «Технології медичної діагностики та лікування» за професійною кваліфікацією лікар-лаборант складено робочою групою, відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 р. № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» (із змінами) від 14 липня 2021 р. № 725, Наказу МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами), Наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами).

Затверджено рішенням Вченої ради Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, протокол № 5 від 24.12.2024 р. Введено в дію Наказом ректора Університету № 447 від 25.12.2024 р.

Керівник робочої групи:

Воронцова Л.Л. - доктор медичних наук, професор, завідуюча кафедри лабораторної медицини Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;

Робоча група:

1. **Горбачова С.В.** доктор біологічних наук, доцент кафедри лабораторної медицини Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
2. **Коваленко В.А.** кандидат біологічних наук, доцент кафедри лабораторної медицини Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
3. **Рябоконь Ю. Ю.** доктор медичних наук, професор, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

Рецензії-відгуки:

Доценко С. Я. – доктор медичних наук, професор, завідуючий кафедрою внутрішніх хвороб-3 Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

Павлов С.В. – доктор біологічних наук, професор, завідуючий кафедрою клінічної лабораторної діагностики Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

І. ВСТУП

1. Післядипломна освіта: основним завданням циклів спеціалізації, є отримання та удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду тощо.

2. Попередня освіта перелік освітніх програм: лікарі, які закінчили інтернатуру за однією із лікарських спеціальностей, крім спеціальностей «Лабораторна діагностика, вірусологія, мікробіологія», «Лабораторна діагностика», а також спеціальностей стоматологічного та медико-психологічного профілю та лікарі-лаборанти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю (за наказом МОЗ України від 25.07.2023 № 1347 "Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями").

3. Програма підготовки з підвищення кваліфікації за спеціальністю І6 «Технології медичної діагностики та лікування», освітня програма «Технології медичної діагностики та лікування» – проходження циклу підвищення кваліфікації за професійною кваліфікацією лікар-лаборант проводиться за програмою підготовки затвердженою Вченою радою ЗДМФУ, та розробленими на їх основі робочими програмами та навчальними планами затвердженими на Вченій раді Навчально-наукового інституту післядипломної освіти.

4. Слухачі, які виконали навчальний план та програму циклу підвищення кваліфікації, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням професійної кваліфікації лікар-лаборант.

ІІ. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Складник освіти	післядипломна освіта
Спеціальність	І6 «Технології медичної діагностики та лікування»
Кваліфікація	лікар-лаборант
Передумови вступу	лікарі, які закінчили інтернатуру за однією із лікарських спеціальностей, крім спеціальностей «Лабораторна діагностика, вірусологія, мікробіологія», «Лабораторна діагностика», а також спеціальностей стоматологічного та медико-психологічного профілю; лікарі-лаборанти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Форма проходження підвищення кваліфікації	Очна та/або дистанційна участь в режимі реального часу.
Мова (и)	Українська
Академічні права	Робота на посаді лікаря-лаборанта у закладах охорони здоров'я. Безперервний професійний розвиток, цикли тематичного удосконалення.
Моніторинг та оцінювання	Наказ МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів»», Наказ МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами)
Обсяг програми	Тривалість підготовки: • 3 місяці (468 годин / 15,6 кредитів ЄКТС) для лікарів, які закінчили інтернатуру за однією із лікарських спеціальностей, крім спеціальностей «Лабораторна діагностика, вірусологія, мікробіологія», «Лабораторна діагностика», а також спеціальностей стоматологічного та медико-психологічного профілю; • 1 місяць (156 годин / 5,2 кредитів ЄКТС) для лікарів-лаборанти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю. Відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 № 1347 "Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями".

ІІІ. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати комплексні проблеми й спеціалізовані задачі в галузі охорони здоров’я за професійною кваліфікацією лікар-лаборант; здійснювати аналіз власної професійної діяльності щодо реалізації мети і завдань закладу охорони здоров’я, до професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших освітніх траєкторій з елементами дослідницько-інноваційної діяльності в галузі на основі глибокого переосмислення наявних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК 1.** Знання чинного законодавства України про охорону здоров'я та нормативних документів, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, організацію лабораторної медицини; основи права в медицині; права, обов'язки та відповідальність лікаря-лаборанта. **ЗК 2.** Розуміння алгоритмів впровадження та виконання вимог державних та міжнародних стандартів щодо системи менеджменту якості медичних лабораторій. **ЗК 3.** Здатність до самовдосконалення та розвитку у сфері своєї діяльності, самомотивації у напрямку безперервної медичної освіти, раціональної оцінки власних досягнень та планування професійного зростання. **ЗК 4.** Володіння державною мовою, спроможність використання державної мови для усного та письмового спілкування, оформлення медичної документації. **ЗК 5.** Володіння сучасними інформаційними технологіями та застосування цих технологій у професійній діяльності. **ЗК 6.** Вміння спілкуватись з колегами та пацієнтами, здатність передбачати, запобігати та вирішувати ситуації, що ускладнюють комунікацію та провокують конфлікти. **ЗК 7.** Володіння та застосування принципів медичної етики та деонтології у професійній діяльності. **ЗК 8.** Спроможністю до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці. **ЗК 9.** Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров’я суспільства, підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти тощо). **ЗК 10.** Здатністю розв’язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в галузі клінічної лабораторної діагностики, створення цілісних теоретичних знань, практичних навичок для проведення досліджень та/або професійної практики згідно міжнародних стандартів та настанов, що визначають діяльність закладів охорони здоров'я, організацію роботи медичних лабораторій. **ЗК 11.** Здатність до абстрактного мислення, пошуку, систематизації та аналітичної обробки джерел інформації у сфері своєї діяльності. Пріоритетне використання інформації, що базується на засадах доказової медицини та академічної доброчесності.
Професійні компетентності (ПК)	**ПК 1.** Спроможність та готовність до проведення лабораторних досліджень у відповідності до профілю медичної організації та лабораторії. **ПК 2.** Спроможність та готовність здійснювати заходи по забезпеченню та контролю якості лабораторних досліджень на пре-аналітичному, аналітичному та пост-аналітичному етапах. **ПК 3.** Спроможність та готовність аналізувати закономірності функціонування окремих органів та систем, використовувати знання анатомо-фізіологічних основ, фундаментальних біологічних уявлень,

	основних теорій, концепцій та принципів для постановки і рішення нових задач в межах клінічної лабораторної діагностики, при впровадженні новітніх методів дослідження та обладнання. **ПК 4.** Спроможність та готовність проводити санітарно-просвітницьку роботу. **ПК 5.** Спроможність та готовність надати першу медичну допомогу при невідкладних станах. **ПК 6.** Спроможність та готовність керувати колективом та забезпечувати міри виробничої і пожежної безпеки при роботі в клініко-діагностичній лабораторії. **ПК 7.** Здатність надати консультативну допомогу замовникам лабораторних послуг щодо всіх важливих аспектів лабораторних досліджень, зокрема з питань вибору досліджень, переваг та обмежень методик досліджень, інтерпретації отриманих результатів, а також можливого подальшого напрямку діагностичного алгоритму. **ПК 8.** Здатність провести фізико-хімічне та мікроскопічне дослідження сечі, калу, виділень із статевих органів, еякуляту, рідин із серозних порожнин, харкотиння, жовчі для діагностики гострих та хронічних захворювань відповідних органів та систем організму. **ПК 9.** Здатність провести цитологічне дослідження ексфоліативного та пункційного матеріалу з метою диференційної діагностики запальних, передпухлинних та пухлинних процесів. **ПК 10.** Здатність виконати клінічний аналіз крові та провести лабораторну діагностику анемій, диференційну діагностику лейкемоїдних реакцій та лейкозів. **ПК 11.** Здатність провести дослідження кісткового мозку з підрахунком мієлокаріоцитів та встановити стан кровотворення, а також виявити морфологічні ознаки гемобластозів і метастазування злоякісних пухлин. **ПК 12.** Здатність задокументувати процедуру виконання технічних та управлінських лабораторних процесів та забезпечити відповідний обіг документів. **ПК 13.** Здатність проводити внутрішньолабораторний контроль якості кількісних і якісних методів досліджень та виконувати процедури ідентифікації, усунення та контролю усунення виявлених похибок. **ПК 14.** Здатність провести інтерпретацію результату лабораторного дослідження з урахуванням невизначеності вимірювання вимірювальної величини. **ПК 15.** Здатність використовувати та вести нормативну документацію, яка прийнята в системі охорони здоров'я України, а також документацію для підвищення якості та ефективності роботи клінічної лабораторій.

За результатами опанування програми з підвищення кваліфікації за професійною кваліфікацією лікар-лаборант, лікар досягає наступних програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання

ПРН 1. Забезпечити організацію роботи в лабораторіях різного профілю та їх структурних підрозділах, застосовувати сучасні методи роботи, впроваджувати стандарти ISO.

ПРН 2. Знаходити рішення у професійній діяльності, мати достатню компетентність в методах самостійних досліджень, бути здатним інтерпретувати їх результати.
ПРН 3. Володіти та застосовувати знання та уміння із загальної та професійної підготовки при вирішенні спеціалізованих завдань.
ПРН 4. Аналізувати результати досліджень морфологічно-функціональному стану організму та довкілля, оцінювати значимість показників.
ПРН 5. Аргументувати висновки та виявляти зв'язки між сучасними концепціями в організації процесу управління на кожному етапі професійної діяльності.
ПРН 6. Використовувати професійні знання та практичні уміння в проведенні гематологічних, загально-клінічних цитологічних та паразитарних методів досліджень.
ПРН 7. Представити і оцінити власний досвід та аналізувати та застосовувати досвід колег, демонструвати здатність обміну досвідом з іншими спеціалістами.
ПРН 8. Надавати консультативну допомогу пов'язану з професійною діяльністю. Виконувати вимоги посадових інструкцій, самоудосконалюватися.
ПРН 9. Інтерпретувати результати лабораторних досліджень в комплексі всіх показників з діагностичною, лікувальною та прогностичною метою.
ПРН 10. Виявляти, узагальнювати та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності та формувати почуття відповідальності за виконану роботу.
ПРН 11. Застосовувати правила біоетики та біобезпеки у своїй фаховій діяльності.
ПРН 12. Застосовувати методи діагностики для вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, трактувати отриману інформацію, демонструючи доказове прийняття рішень.
ПРН 13. Виконувати та використовувати методики лабораторних досліджень для діагностики захворювань, прогнозу та контролю за лікуванням та його результатами.
ПРН 14. Проводити заходи щодо організації, інтеграції надання лабораторної допомоги населенню та проведення маркетингу лабораторних послуг.
ПРН 15. Координувати, модифікувати і комбінувати різні методи дослідження з метою виконання типових і нетипових професійних завдань.
ПРН 16. Виконувати точно і якісно лабораторні дослідження, удосконалювати методики їх проведення, забезпечувати якість клінічних лабораторних досліджень, достовірність і єдність результатів та навчання інших

Матриця забезпечення професійних компетентностей циклу підвищення кваліфікації програмним результатам навчання

ПРН / ПК	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	*	*	*	*		*		*	*			*	*			*
2	*	*		*		*						*	*	*		*
3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4			*			*		*			*					
5										*	*					
6	*	*				*	*	*		*						*
7	*	*		*	*			*						*		
8	*	*				*		*	*				*		*	*
9	*	*				*		*	*				*		*	*
10	*	*				*		*	*				*		*	*
11	*	*				*		*	*				*		*	*
12	*															*
13	*	*				*							*			*
14	*			*			*		*	*						*
15	*													*		*

IV. Перелік компонентів програми підготовки циклу підвищення кваліфікації за професійною кваліфікацією лікар-лаборант:

4.1. Для лікарів, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей «Лабораторна діагностика, вірусологія, мікробіологія», «Лабораторна діагностика», а також спеціальностей стоматологічного та медико-психологічного профілю 3 місяці (468 годин / 15,6 кредитів ЄКТС).

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/ годин	Форма підсумкового контролю
ОК 1	Загальні принципи менеджменту якості лабораторних досліджень	0,73/22	залік
ОК 2	Лабораторні методи дослідження в гематології	6,09/182	залік
ОК 3	Загально-клінічні методи лабораторного дослідження	5,7/171	залік
ОК 4	Цитологічна діагностика пухлин, передпухлинних станів та інших патологічних процесів, що мають у своїй основі морфологічний субстрат	1,17/35	залік
ОК 5	Лабораторна діагностика паразитарних захворювань	0,54/16	залік
ОК6	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,13/4	залік
ОК7	Туберкульоз	0,13/4	залік
ОК8	Запобігання насильству в сім'ї	0,13/4	залік
ОК9	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,13/4	залік
ОК10	Медичне право	0,13/4	залік

О11К	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров'я	0,13/4	залік
ОК12	Ділова українська мова	0,13/4	залік
ОК13	Медико-етичні аспекти здоров'я і хвороби. Позитивна медицина.	0,13/4	залік
ОК14	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров'я українців	0,13/4	залік
Атестація		0,2/6	іспит
Разом		**15,6/468**	

4.2. Для лікарів-лаборантів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю 1 місяць (156 годин / 5,2 кредитів ЄКТС).

Код н/д	Компоненти освітньої програми	К-ть годин	Форма підсумкового контролю
ОК 1	Загальні принципи менеджменту якості лабораторних досліджень	0,4/12	залік
ОК 2	Лабораторні методи дослідження в гематології	2,07/62	залік
ОК 3	Загально-клінічні методи лабораторного дослідження	1,23/37	залік
ОК 4	Цитологічна діагностика пухлин, передпухлинних станів та інших патологічних процесів, що мають у своїй основі морфологічний субстрат	0,77/23	залік
ОК 5	Лабораторна діагностика паразитарних захворювань	0,53/16	залік
Атестація		0,2/6	іспит
Разом		**5,2/156**	

V. Структурно-логічна схема

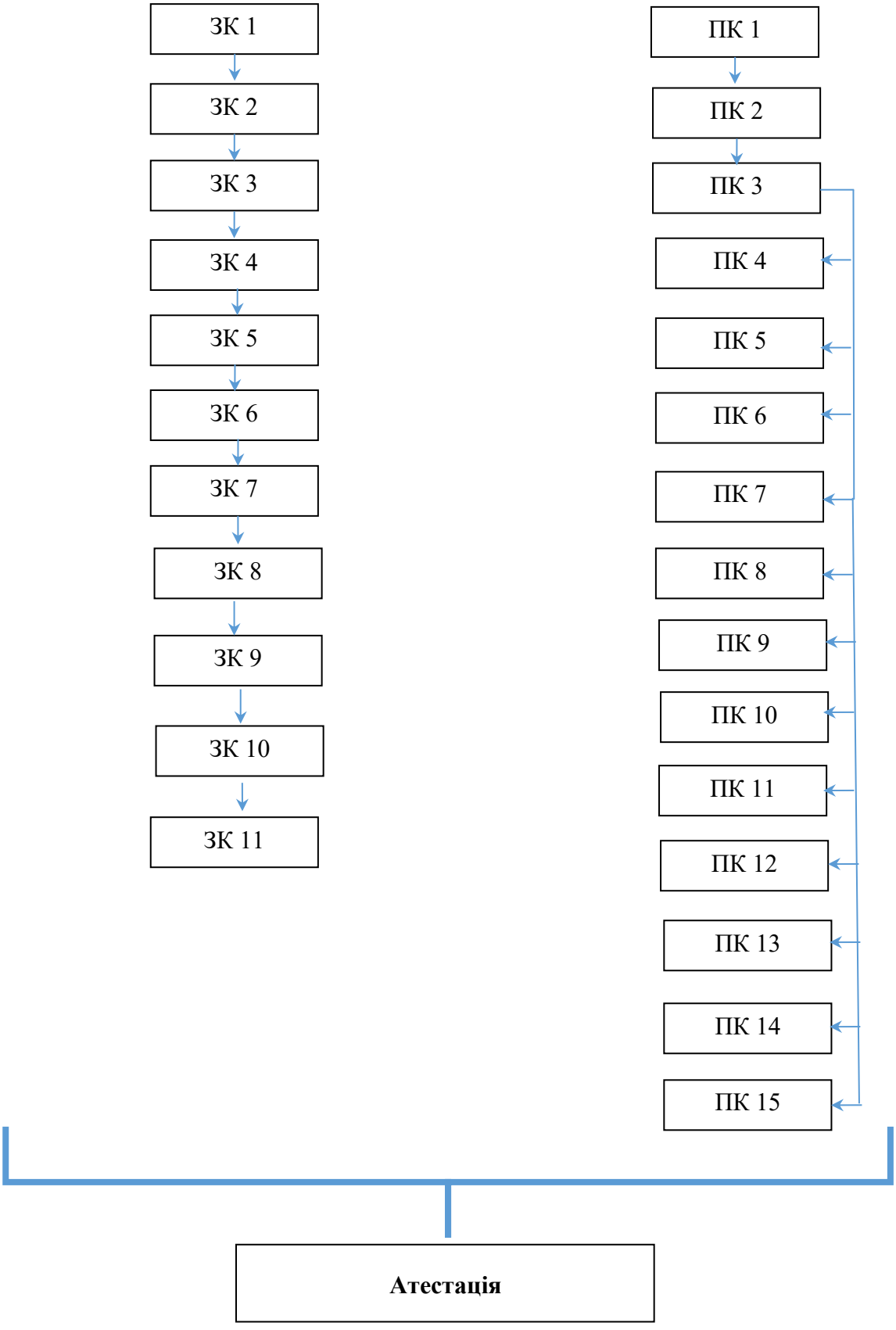

VI. Атестація

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль, атестація.

Атестація на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням професійної кваліфікації лікар-лаборант підлягають особи, що пройшли цикли підвищення кваліфікації. Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням або підтвердженням професійної кваліфікації формується закладом вищої (післядипломної) освіти.

До атестації для визначення знань та практичних навичок, допускаються слухачі які повністю виконали програму підготовки. Допуск до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок оформлюється наказом ректора закладу вищої освіти.

Атестація слухачів включає:

- іспит з оволодіння практичними навичками;
- співбесіда.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 5-ти бальною (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 1–2 – «незадовільно») і вербальною («зараховано», «не зараховано») системами.

За результатами атестації присвоюється кваліфікація лікар-лаборант. Атестаційна комісія ухвалює одне з рішень: присвоїти кваліфікацію або відмовити в її присвоєнні. За результатами позитивної атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям, видається сертифікат встановленого зразка.

V. ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Дослідження еякуляту та секрету передміхурової залози: навч. посібник / [Л.Л. Воронцова, Ю.О. Кривохацька, В.А. Коваленко та ін.]. – Запоріжжя: СВС Гриценко І.Я., 2018. – 142 с.
2. Клінічна лабораторна діагностика: підручник / Л.Є. Лаповець, Г.Б. Лебедь, О.О. Ястремська та ін. ; за ред. Л.Є. Лаповець. - К. : ВСВ «Медицина», 2021. - 472 с.
3. Танасійчук І.С., Луньова Г.Г., Завадецька О.П., Олійник О.А., Кривенко Є.О., Колядінцев В.В. Підготовка та оцінювання компетентності персоналу клініко-діагностичних лабораторій відповідно до вимог міжнародних стандартів: монографія. Київ, 2019. – 71 с.

4. Фещенко Ю.І., Журило О.А., Барбова А.І. Лабораторна діагностика туберкульозної інфекції навчальний посібник. - Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2019. – 304 с.: 4 кольор. вкл.
5. Цитологія органів і тканин людини. Болгова Л.С. – К.: Книга-плюс, 2018. – 288 с.
6. «Швидкі ІХА-тести для етіологічної діагностики інфекційних захворювань людини» (методичні рекомендації) 2-ге видання. - Київ.-2022.-с.120.

Допоміжна

1. Анемії [електронний навчально-методичний посібник] / Т.Т. Федорова, Г.Г. Луньова, Є.О. Кривенко, О.А. Олійник, Л.І. Сергієнко, О.П. Завадецька. – 2017.
2. Бодня К.І., Марченко В.Г., співавт. Малярія: паразитологія, епідеміологія, імунітет, діагностика та лікування. Харків, 2003.
3. Глузман Д.Ф. Діагностика мієлоїдних новоутворень та гострих лейкозів / Глузман Д.Ф., Скляренко Л.М., Надгорна В.А.; під ред. Д.Ф. Глузмана. - К: ДІА, 2016. - 123 с
4. Дзюблик І.В., Ковалюк О.В. «Папіломавірусна інфекція: погляд на проблему лікаря-вірусолога».-Український хіміотерапевтичний журнал -2012.- № 1-2(25).-с. 98-106.
5. Довідник з лабораторної діагностики для сімейного лікаря. Створено за підтримки ТОВ «Сінево», 2019. – 324с.
6. Залізодефіцитна анемія: навч.-метод. посіб. для студ. і слухачів системи післядиплом. навчання мед. ВНЗ III-IV рівнів акредитації. 2-ге вид., переробл. та доповн. / С.В. Видиборець, С.М. Гайдукова, О.І. Черноброва та ін. - Вінниця; Бориспіль: Меркьюрі-Поділля, 2012. — 237 с.
7. Мегалобластні анемії: монографія / С.В. Видиборець, С.М. Гайдукова, О.В. Сергієнко, О.І. Черноброва. — Вінниця; Бориспіль: Меркьюрі-Поділля, 2012. — 135 с.
8. Імунопрофілактики інфекційних хвороб /за ред. Л.І. Чернишової, Ф.І. Лапія, А.П. Волохи, 3-те видання перероблене і доповнене, Київ, ВСВ «Медицина».- 2022.- 334 с.
9. Gulati G., Caro G. Blood cells: Morphology and Clinical Relevance. – 2 nd edition. – American Society for Clinical Pathologists Press, April 1, 2014. – 264 p.
10. Mac DeMay R. The book of cells: A breviary of cytopathology. – American Society for Clinical Pathologists Press, April 30, 2016. – 592 p.
11. Pereira P. Quality Control for Qualitative Tests for Medical Laboratories. – Portugal: Grafisol, 2019. – 182 p.
12. ДСТУ EN ISO 15189:2015 Медичні лабораторії. Вимоги до якості та компетентності.
13. ДСТУ EN ISO/IEC 17043:2017 Оцінка відповідності. Загальні вимоги до перевірки професійного рівня.
14. ДСТУ ISO 9000-2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів.
15. ДСТУ ISO 9001-2015 Системи управління якістю. Вимоги.
16. ДСТУ ISO 13528:2016 Статистичні методи для застосування під час перевірки професійного рівня за допомогою міжлабораторних порівнянь.
17. ДСТУ ISO 31000:2018 «Менеджмент ризиків. Принципи та настанови».
18. ДСТУ ISO/TS 22367:2015 «Медичні лабораторії. Зменшення помилок методом управління ризиками та постійного поліпшення»

19. ISO 10015:2001 Quality management – guidelines for training.
20. ДСТУ ISO 19011:2019 «Настанови щодо проведення аудитів систем управління».
21. Настанова Eurachem «Придатність аналітичних методів для конкретного застосування. Настанова для лабораторій з валідації методів та суміжних питань»: за ред. Б. Магнуссона та У. Ернемарка: переклад другого видання 2014 р. – К.: ТОВ «Юрка Любченка», 2016. - 92 с.
22. Clinical Laboratory Standards Institute (CLSI). User Verification of Precision and Estimation of Bias; Approved Guideline – Third Edition. CLSI document EP15-A3. – Wayne, PA, 2014.
23. Clinical Laboratory Standards Institute (CLSI). Training and Competence Assessment; Approved Guideline – 4th Edition. CLSI guideline QMS03. CLSI, Wayne, Pennsylvania, 2016.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua/
2. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.who.int/home
3. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/
4. Кабінет Міністрів України (урядовий портал) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/
5. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/
6. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/